

Пациентът на хемодиализа като задължителен и специфичен субект на процеса обучение – трудности по привличане

Теодора Тодорова

The patient of haemodialysis as obligatory and specific subject of process teaching – difficulty on attracting: *In the process of teaching in high school of medicine together with lecturer and students appears and third subject – the patient. At the teaching of patients is necessity always to search for co-operation from him. The attendance of the patient as third side give specifically characteristic on the process teaching. Influence over education process give kind and weight on the disease, the prognosis, health culture, eccentric on patient, who is described him as complicated subject in the process of teaching. Purpose on the interaction between lecturer, student and patient in the process of teaching is patient to reach and hold up yours quality of life and general condition. The patients are specificity and complicated subjects, some times is difficulty to incorporate them to process of teaching, but morally satisfaction from finished work is great.*

Key words: Patient, teaching, haemodialysis, difficulty in enrolment

ВЪВЕДЕНИЕ

Отношенията между болестта и личността са сложни, особено ако заболяването е хронично. Адаптацията към хроничната болест е труден, бавен и сложен процес, не винаги пациентът може да се справи сам, наложителна е помощта на медицинско лице, което да го напътства.

Думата пациент произлиза от латинското patients – който страда. Всеки пациент е индивид, който има право да изживее живота си пълноценно и да бъде информиран относно възможния избор на лечение и начин на живот.

В процеса на обучение във висшето медицинско училище, разглеждан като активно взаимодействие на личности, заедно с преподавателя и студента се появява и трети субект – пациентът. Под субект се разбира личност, която извършва активна дейност чрез взаимодействие с други личности, а пациентът се определя като личност, която влиза доброволно във взаимодействие с преподавателя и студента в процеса на обучение[1].

Изключителното многообразие на пациентите се разкрива въз основа на различни признаци – възраст, пол, вид и степен на образование, вид заболяване, етнокултурна принадлежност, религиозна принадлежност, семейно положение, наличие на близки и роднини и др. Всички тези признаци го определят като сложен субект[1].

Болният се явява „средство за обучение“ . Поведението на пациента влияе върху начина на протичане на учебните форми и заслужава специално внимание с оглед приобщаване и получаване на доброволно съгласие за участието му в учебния процес[2].

При обучението на пациентите е необходимо винаги да се търси съдействие от обучавания, основано на принципа на съзнателност и активност, като пациентът трябва предварително да е мотивиран да извърши определено действие или да се обучава. Подходите, които се прилагат за привличане на пациента като активен субект в процеса на обучение, са следните – проява на уважение и зачитане на личността на пациента; проява на толерантност по отношение на неговото образование, етническа, религиозна принадлежност и др.; проява на емпатия към пациента – съпричастност по отношение на страданията му; умерено убеждаване за участие в процеса на обучение; спечелване на доверието на пациента по пътя на непринуденото общуване; постигане на информирано съгласие[1].

Присъствието на пациента като трета страна, придава специфични характеристики на процеса обучение. Като активен субект, той следва да изпълнява различни роли – на обучаващ се, когато общува с преподаватели и студенти; на

информиращ, когато информира преподаватели и студенти; на подпомагащ, когато съдейства на преподаватели и студенти в процеса на обучение[1].

Пациентът със своите страхове, нагласи и отношение към здраве и болест, към медицинския екип и студентите, може да подпомогне или да провали и най-добрите педагогически мероприятия на преподавателя. Влияние върху учебния процес оказват вида и тежестта на заболяването, прогнозите, здравната култура, особеностите на пациента, които го характеризират като сложен субект в процеса на обучение. Пациентът е личност с темперамент, характер, физически и психически особености, потребности, интереси, които определят реакциите му в условията на различни взаимодействия, каквито са процесът на обучение и лечебно-диагностичния процес.

ИЗЛОЖЕНИЕ

1. Цел и задачи.

Основна цел на настоящата разработка е да се привлече пациентът на хемодиализа като субект в процеса на обучение, да усвои знания, които да допринесат за повишаване качеството и продължителността му на живот.

За реализиране на поставената цел, следва да се решат следните задачи:

- Да се сформира целева група от пациенти на хемодиализа.
- Да се изготви програма за провеждане на обучението.
- Анкетно проучване удовлетвореността на пациентите от проведеното обучение.

- Да се оцени качеството на живот на пациентите чрез провеждане на анкета.

2. Методи.

• Методи за обучение – лекция, обяснение и демонстрация.
• Анкетно проучване – провежда се сред целевата група пациенти, за да се установи степента им на удовлетвореност от проведеното обучение и да се оцени качеството им на живот.

- Графичен анализ – данните от анкетните карти са организирани в MS Office Excel.

3. Резултати и обсъждане.

Здравето е динамично състояние с възможни вариации, което налага адаптирането на човек към средата му. Това състояние му позволява да се справя със събитията в живота, да посреща ударите му и да живее в хармония със себе си и с другите. Всеки пациент е индивид, който има правото да изживее живота си пълноценно и да бъде информиран относно възможния избор на лечение. Пациентът в болнично заведение е допълнително емоционално натоварен, налице е страх от бъдещата диагноза, болезнени изследвания, загуба на работоспособността, на социалния статус, промяна на отношението на семейството. Болничната среда е нова, непозната за него. Налага се бърза адаптация към здравния екип, към режима и наложените правила. Възрастта на болния също влияе на психическите му преживявания. Различен е начинът на приемане и реагиране от деца, младежи, зрели индивиди и възрастни. Всеки болен е отделна личност със своите характерови особености, опит, преживявания, интереси и мотиви, които определят отношението му към здравето като ценност. Освен признаците, които характеризират пациента като сложен и активен субект в процеса на обучение, като уникален индивид той се отличава с определени качества, като общителност, съзнателност, отзивчивост, отговорност и др.

Когато пациентът не е съпричастен към процеса е трудно да му се помогне да преодолее тежките кризисни ситуации. Според дефиницията на СЗО „Човекът е биологично, психическо и социално същество, което притежава способността и правото да избира своя начин на живот, при условие, че познава нормите на поведение и благоприятстващите здравето фактори”.

Цел на взаимодействието между преподавател, студент и пациент в процеса обучение е пациентът да достигне и поддържа своето качество на живот и добро самочувствие. Здравното ограмотяване е с акцент върху профилактика, обучение и подкрепа.

Хемодиализираните са пациенти, които се нуждаят от психологическа поддръжка, а също така и от съвети, чрез които да се приспособят и справят с новите проблеми и с новия начин на живот, възникващи от бъбречната недостатъчност и от прогресирането ѝ. Трябва да се прилагат специални умения за общуване при подкрепата към болния и семейството му. Отношението към пациента е като към уникален индивид.

Когато пациентът току-що е започнал хемодиализа, за него настъпва краят на света, целият му живот се преобръща. Независимо от неговите характерови особености в началото е много трудно да бъде привлечен да участва активно в процеса на обучение за новия му начин на живот. Проучванията доказват, че пациенти, които знаят повече за бъбречното си заболяване и диализата, се чувстват по-добре и живеят по-дълго в сравнение с тези, които не знаят много.

Сформира се целева група от пациенти, които са нововключени на диализа, т.е. от 0 до 3 месеца. Разработи се програма за обучение на пациентите, като се включиха актуални теми, създадох се условия, позволяващи на болните спокойно да обсъждат и консултират състоянието си, да обсъдят емоционалните и психологическите си проблеми, да чувстват непрекъснато загрижеността и подкрепата на обучаващите ги в разговорите им, осигури се редовно проследяване на пациента. Така се създаде чувството за контрол и те вярват, че могат да променят ситуацията, да постигнат това, което искат, а именно по-дълъг живот с високо качество.

Удовлетвореността на пациентите от проведеното обучение и неговата адекватност на потребностите им се проследи чрез анкетиране. Отчете се трудността по привличането им към каузата на обучението, преодоляването на негативизма им и убеждаването им в смисъла на занятието. Най-важните аспекти са пациентите да се научат да разговарят за болестта си, да продължат социалните си контакти, да не прекъсват служебните си ангажменти и да не се затварят в себе си. Това отваря врата към значимостта на други ценности в живота. Пациентите могат да достигнат личносно израстване, когато съумеят да интегрират хроничното си заболяване в живота и да постигат нов баланс.

Качеството на живот се определя от самите пациенти. То зависи от радостта и удовлетворението, които получават от обичайното си ежедневие. Дали живеят от диализа до диализа или са превърнали диализата в част от живота си, която им дава възможност да се наслаждават на всичко останало, дали живеят по начин, който искат и дават най-доброто от себе си, зависи от самите пациенти. Като важен фактор за ефективността от поведеното обучение е запазването и поддържането качеството на живот.

Резултатите от проведеното проучване са:

- В края на проведеното изследване удовлетвореността на пациентите от проведеното обучение относно техният режим, диета, начин на живот е измерена в стойности 92-95%.

- Пациентите, преминали обучение, оценяват качеството си на живот по-високо, в сравнение с контролна група, която не е обучена, но е със същите характеристики по отношение на пол, възраст, социален статус, диагноза.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Хемодиализното лечение на терминалната бъбречна недостатъчност води до възможно най-високото качество на живот за пациента в определени физически и психосоциални рамки и е метод на лечение с най-добра поносимост. За повече живот през годините на хемодиализа е необходимо обучение на пациентите за справяне с новия начин на живот и за преодоляване на психоемоционалните проблеми.

Животът с диализа е различен, но той все още може да бъде хубав и много хора живеят нормален, щастлив, пълноценен живот на диализа. Качеството на живот се определя от самите пациенти, от тях зависи радостта и удовлетворението, които получават от обичайното си ежедневие. Дали са превърнали диализата в част от живота си, която им дава възможност да се наслаждават на всичко останало, дали живеят по начин, по който искат, определят те. Струва си да се изгради живот, от който пациента да е удовлетворен.

Пациентите са специфични и сложни субекти, понякога е трудно приобщаването им към процеса на обучение, но моралното удовлетворение от извършената работа е голямо.

ЛИТЕРАТУРА

[1] Грудева, М. Процесът обучение във висшето медицинско училище (Учебно пособие).В., 2011, 60-61.

[2] Митова, М., Воденичаров, Ц. Медицинска педагогика. С., 2008, 36-37

За контакти:

Ас. Теодора Тодорова Тодорова, Катедра "Здравни грижи", Русенски университет "Ангел Кънчев", тел.: 0897-083-403, e-mail: tetodorova@uni-ruse.bg

Докладът е рецензиран.